

سخن مدیر مسئول

خدایا جهان پادشاهی تو راست	زما خدمت آید خدایی تو راست
پناه بلندی و پستی تویی	همه نیستند آنچه هستی تویی
همه آفریده‌ست بالا و پست	تویی آفریننده هرچه هست
تویی برترین دانش‌آموز پاک	زدانش قلم رانده بر لوح خاک

شرفنامه نظامی، ص ۲

«دانش» چراغ راه زندگی و «فرهنگ و ادبیات» روح آن است و تعادل زندگی انسان به تعادل پیشرفت توأمان در همه ابعاد وجودی حیات وی منوط است. اما در روزگار ما توسعه و پیشرفت دانش بشر و ماشینی شدن جزئیات زندگی فردی و اجتماعی، چنان شتاب شگفت‌انگیزی یافته که همسفر معنوی و روحی خویش را فرسنگها پس پشت گذاشته است؛ به گونه‌ای که شخصیت واقعی انسان امروز در بین فاصله طولانی قدمگاه مادی و معنوی خود، همچون فنری از هم باز شده و نزدیک است که از هم پاره شود. از این رو بشر سرگردان امروز، کاسه خالی معنوی خویش را در دست گرفته است و به هر سو می‌شتابد تا شاید بتواند این خلأ را پر کند و متناسب با نیازهایش توشه‌ای برگیرد، ولی با توجه به گرفتاریهای فراوان روزانه و کم آوردن وقت، و همچنین محصور شدن در حوزه تخصصهای بسیار ریز، کمتر توفیق یافته است که به قدر نیاز از گنجینه‌ها و میراث‌های غنی معنوی خویش چنانکه باید ثمری برگیرد و گوهری برچیند؛ چرا که فضای حاکم بر مدرسه زمان، او را به درستی برای غواصی در این فن تربیت نکرده، یا چنانکه باید وی را با ابزار این کار آشنا نساخته است. او که اینک

به پخته‌خوری در اغلب زمینه‌های غیر تخصصی خود عادت کرده، حتی به آشپز یا خوانسالار نکته‌سنج و مشتری شناسی نیز در این زمینه کمتر دست یافته است.

طبیعت دانش امروز، تقریباً امکان پدید آمدن محققان جامع الاطراف را از بین برده است. تحقیقات در هر موضوع به شاخه‌های تخصصی بسیار ریزی تقسیم شده است به گونه‌ای که تحقیقات پژوهشگر هر شاخه‌ای از نقطه پایان پژوهش‌های محقق شاخه دیگر و با بهره‌وری از یافته‌های او آغاز می‌شود، بنابراین نقص در هر حوزه تحقیقی با هر شاخه و موضوع، همچون حلقه مفقوده‌ای خواهد بود که باعث نقص در تحقیقات علوم همجوار خود و نهایتاً باعث پدید آمدن نقص در جریان کل حرکت دانش و نتیجتاً نقص در رفتار عملی بشری خواهد شد؛ چنانکه کندی در حرکت تحقیقات علوم معنوی و انسانی و ادبی، و بازماندن آنها از همعنائی با سایر حوزه‌های تخصصی علوم، امروز به آفت دردناکی تبدیل شده است. برجویندگان و راه‌شناسان و طیبیان فرهیخته این راه و از جمله استادان و محققان زبان و ادبیات فارسی فرض است که دامن همت به کمر بندند و بکوشند تا در سفر پرشتاب قافله ترقی و تکامل از همراهان و همکاران خود بازپس نمانند و فراتر از آن، شایستگی خود را برای ادامه راه استادان و پیشینیان خود، که همواره از پیشاهنگان و پیشگامان تربیت و دانش بشری بوده‌اند، به اثبات برسانند.

اما متأسفانه امروز، تحقیقات زبان و ادبیات فارسی علی‌رغم امکان استفاده از ابزارها و روش‌های جدید تحقیقی، هنوز نتوانسته چنانکه شایسته آن است، پژوهش‌های تازه و کاملی را، که با دقت و صحت روش‌های جدید متناسب باشد، به فراوانی در اختیار محققان اعم از پژوهشگران گرایش‌های داخلی مختلف خود یا محققان علوم همجوار یا سایر علوم قرار دهد. این نقص حتی در عرضه نتایج تحقیقی متناسب با فهم و درک و نیاز مخاطب امروز نیز کم و بیش آشکار است.

نتایج تحقیقات و پژوهشهای زبان و ادبیات فارسی علاوه بر اینکه در پیشرفت و تکامل گرایشهای داخلی خود سهم مهمی دارد، می‌تواند به عنوان پایه و مبنا در پیشبرد حوزه‌های بنیادی سایر علوم نیز نقش داشته باشد. همچنین می‌تواند در حوزه علوم کاربردی مفید واقع شود و در رفع نیازهای جامعه، و تغذیه معنوی و رشد و تکامل آن نیز آثار مهمی برجای بگذارد.

تحقیق در شاخه‌های مختلف زبان و ادبیات بسیار گرانقدر گذشته با روشها و نگرشهای جدید تحقیقی و تحلیلی، پرداختن به ادبیات زنده روزشناخت و استفاده روزآمد از یافته‌های متنوع ادبیات سراسر جهان، از نظر دور نداشتن جنبه‌های کاربردی زبان و ادبیات، و یافتن راه‌های جدید از نیازهای جدی حوزه زبان و ادبیات فارسی و از وظایف مهم دست‌اندرکاران آن و از جمله از وظایف «انجمن علمی زبان و ادبیات فارسی» است. بر همین اساس انجمن، انتشار این مجله را به عنوان یکی از انواع ابزارهای تشویق و انتشار تحقیقات علمی و پژوهشی محققان زبان و ادب فارسی در برنامه کار خویش قرار داده است.

البته صرف انتشار مجله برای تأمین و تحقق چنین هدف مهمی به هیچ روی کفایت نمی‌کند. از سوی دیگر بین مجله مطلوب تا مجله معمول هم تفاوتها بسیار است. افزون بر اینها طبیعی است که هر نقطه آغازی، نقطه صفر آن حرکت محسوب می‌شود و باید گام به گام به سوی ترقی و تکامل به پیش برود و تحقق این هدف برای تعالی و تکامل نشریه «پژوهشهای ادبی» ممکن نیست مگر به همت همه اعضای «انجمن علمی زبان و ادبیات فارسی» در سراسر کشور و همکاری و همراهی همه پژوهشگران حوزه زبان و ادبیات فارسی در سراسر جهان. بنابراین خدمتگزاران فصلنامه «پژوهشهای ادبی» که به نمایندگی از جانب خود شما، افتخار آماده‌سازی و نشر این فصلنامه را پیدا کرده‌اند، فارغ از هر شائبه‌ای دست نیاز و تقاضا به سوی همه استادان و پژوهشگران زبان و ادبیات فارسی دراز می‌کنند تا مقاله‌های عالمانه و محققانه خود را، که دارای پشتوانه تحقیقات علمی دقیق و روشمند است؛ با اصول و شیوه‌های صحیح

تدوین شده است، با استفاده از منابع دست اول و دسته‌بندی منطقی و درست مطالب، تنظیم نمایند و با استدلال‌های قوی و روشن، و با بیان زبینه و گویا، و خالی از هرگونه حشو و زواید، و با رعایت اصول علمی ساختاری و صورتی مقاله نویسی، تدوین فرمایند و برای نشریه ارسال دارند تا به خواست خداوند و به همت همه علاقه‌مندان به زبان و ادبیات فارسی این امکان فراهم شود که هر شماره این نشریه از شماره قبل آن محققانه تر و عالمانه تر شود.

انتظار می‌رود فصلنامه پژوهش‌های ادبی چون نشریه علمی و پژوهشی «انجمن علمی زبان و ادبیات فارسی» است با توجه به مصوبه مورخ ۸۱/۸/۴ شورای تحقیقات و فناوری در صورت محقق شدن شرط آن از شماره بعد در شمار مجله‌های با درجه «علمی و پژوهشی» محسوب شود. دست‌اندرکاران مجله، منتظر یاری و همکاری صمیمانه همه پژوهشگران و علاقه‌مندان هستند و از درگاه خداوند متعال می‌خواهند که ایشان را در این راه خطیر به مسیر درست و مستقیم هدایت کند و در ادای این وظیفه خطیر موفق بدارد.

خدایا تویی بنده را دستگیر	بود بنده را از خدا ناگزیر
تویی خالق بوده و بودنی	ببخشای برخاک بخشودنی
به بخشایش خویش یاریم ده	زغوغای خود رستگاریم ده
تو را خواهم از هر مرادی که هست	که آید به تو هر مرادی به دست
دلی را که از خود نکردی گمش	نه از چرخ ترسد نه از انجمش
چو تو هستی از چرخ و انجم چه‌بک	چو هست آسمان بر زمین ریز خاک...
سروش مرا دیو مردم مکن	سر رشته از راه خود گم مکن...
به چشم من از خود فروغی رسان	که یابم فراغی زچشم کسان ...
بر آنم کزین ره بدین تنگنای	به خشنودی تو زنم دست و پای
حفاظت چنان باد در کار من	که خشنودگردی زگفتار من

(خردنامه نظامی، ص ۴-۷)

مدیر مسئول